

Należy także ubolewać, że Autorzy – spośród dbających o porządną robotę wydawnictw – wybrali tak bardzo dziś niestaranne. Wielu bowiem niespójności stylu i zenujących lapsusów merytorycznych można było uniknąć przez powołanie recenzenta i pracę redaktora wydawniczego.

W obecnym stanie recenzowana książka – z uwagi na dobro Autorów i Czytelników – nie powinna być ukazana w druku.

Kazimierz Równy

Gospodarka polska w warunkach integracji europejskiej, praca zbiorowa pod red. Wacława Jarmołowicza, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2005, Zeszyty Naukowe, nr 51, ss. 364.

Problematyka funkcjonowania gospodarki polskiej przed i bezpośrednio po akcesji to przedmiot obszernego i wyjątkowo wartościowego zeszytu naukowego, który przygotował zespół poznańskich autorów pod redakcją naukową profesora Wacława Jarmołowicza. Walory naukowe omawianego zbioru opracowań, i to zarówno pod względem poznawczym, jak i aplikacyjnym, w szczególnym stopniu podnosi fakt, że prowadzone przez autorów obserwacje i rozważania oraz wyprowadzone wnioski dalece wykraczają poza granice funkcjonowania polskiej gospodarki, uwzględniając realia integracji i globalizacji występujące w gospodarce światowej.

Zespołowi autorskiemu, składającemu się z pracowników i współpracowników oraz doktorantów Katedry Makroekonomii i Badań nad Gospodarką Narodową Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, udało się połączyć w jedną, kompleksową i zintegrowaną całość różnorodne aspekty funkcjonowania polskiej gospodarki. Cechą, która niewątpliwie wyróżnia opiniowaną pracę na tle innych opracowań spotykanych w literaturze krajowej, jest dostrzeganie wyraźnego, funkcjonalnego i instytucjonalnego związku między gospodarką krajową i europejską. Zaowocowało to zwłaszcza dogłębną analizą działania rynku pracy oraz polityki państwa względem tegoż rynku, a także działania przedsiębiorstw i instytucji finansowych w nowym, europejskim otoczeniu rynkowym.

Niewątpliwą zasługą autorów zbioru jest dostrzeganie kluczowych problemów funkcjonowania polskiej gospodarki, takich jak: bolesny społecznie i szkodliwy ekonomicznie problem niepełnego wykorzystania zasobu pracy, wpływ zatrudnienia i bezrobocia na zmiany w poziomie tempa wzrostu gospodarczego, rozwój własności prywatnej i nowych instytucji w gospodarce oraz mniej czy też bardziej zrównoważony rozwój poszczególnych sektorów gospodarki krajowej. Takie podejście autorów, sięgających przy tym do koncepcji ekonomistów światowej sławy, m.in. A. Okuna, czy też C. W. J. Grangera, pozwala im również na wskazanie głównych czynników kształtujących rozwój polskiej gospodarki oraz uwypuklenie roli i możliwości polityki ekonomicznej państwa.

Swoim dorobkiem prezentowanym w recenzowanej publikacji autorzy kontynuują rozwój poznańskiej szkoły ekonomii Wacława Wilczyńskiego. Należy tu bowiem podkreślić, że dzięki obecnej i wcześniejszym¹ publikacjom reprezentują oni znaczący krajowy ośrodek badań naukowych nad funkcjonalnymi i instytucjonalnymi aspektami rozwoju gospodarki rynkowej w Polsce.

Prezentowana praca jest w rezultacie wnikliwym i rzetelnym (bogatym przy tym w krajowe i zagraniczne źródła statystyczne i normatywne, a także opracowania naukowe) studium społeczno-ekonomicznym gospodarki Polski w okresie wstępowania do Unii Europejskiej. Dostarcza też ona Czytelnikowi wielu cennych informacji i trafnych ocen, posiadających walory nie tylko teoretyczne, ale także użyteczne dla polityki gospodarczej.

Recenzowany zbiór, składający się z przedmowy redaktora oraz osiemnastu opracowań autorskich i współautorskich, podzielony został na dwie zasadnicze części. Wprowadzenie zaś dokonane przez redaktora zbioru – łamiące przy tym przyjętą w tym względzie konwencję – stanowi krótki rys historyczny, zapoznaje Czytelnika z rozwojem integracji europejskiej (tj. od RWPG do UE).

¹ Wśród poprzednich publikacji tego zespołu znalazły się wydane nakładem Wydawnictwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu: *Problemy teorii i polityki ekonomicznej okresu transformacji*, red. nauk. Wacław Jarmołowicz, Poznań 2001 oraz *Rynek pracy w warunkach zmian ustrojowych*, red. nauk. W. Jarmołowicz, Poznań 2003.

Celem pierwszej części, zatytułowanej *Rynek pracy w procesie zmian*, jest przedstawienie zarówno teoretycznych, jak i praktycznych aspektów funkcjonowania rynku pracy. W pierwszym opracowaniu Agnieszka Ziomek podjęła próbę empirycznego zweryfikowania zależności między produktem narodowym brutto a bezrobociem, sformułowanej przez A. Okuna. Autorka bada siłę związku pomiędzy tymi zmiennymi w Polsce w okresie transformacji ustrojowej oraz po przystąpieniu do struktur unijnych. Drugie opracowanie – autorstwa Beaty Woźniak – podejmuje ważną i w nowatorski sposób analizowaną koncepcję tzw. bezrobocia równowagi w świetle teorii i praktyki funkcjonowania rynku pracy. Władysław Balicki i Dawid Piątek przedstawiają natomiast – w trzecim artykule – interesujące poznawczo spojrzenie na kwestie „strukturalnego bezrobocia transformacyjnego”, definiowanego jako dodatkowy składnik zasobu bezrobocia, który charakterystyczny jest jedynie dla krajów poddanych transformacji. Związki przyczynowe pomiędzy produkcją a zatrudnieniem autorzy oparli na definicji przyczynowości C. W. J. Grangera. W opracowaniu czwartym Magdalena Knapieńska analizuje z kolei sytuację na rynkach pracy w krajach kandydujących do Unii Europejskiej przed jej ostatnim rozszerzeniem w 2004 r. Autorka objęła przy tym badaniami rynki pracy również w takich krajach, jak: Bułgaria, Turcja czy Rumunia. Artykuł piąty zaś, autorstwa Waława Jarmołowicza i Magdaleny Knapieńskiej, poświęcony został perspektywom polskiej polityki rynku pracy w warunkach akcesji do Unii Europejskiej. Potencjalne zmiany na rynku pracy w Polsce rozpatrywane są tu przez autorów w kontekście m.in. wpływu Funduszy Strukturalnych, a zwłaszcza Europejskiego Funduszu Społecznego. Zbliżoną problematykę, choć w innej perspektywie, podejmuje autorka opracowania szóstego, poświęconego znaczeniu unijnych Funduszy Strukturalnych oraz zasadzie swobodnego przepływu osób. Katarzyna Sobiech wskazuje tu m.in. na potencjalne czynniki zmian na rynku pracy, których efekt ostateczny zależeć będzie przede wszystkim od zdolności do absorpcji środków pomocowych oraz zmiany aktywności społecznej.

W artykule siódmym Barbara Kalinowska-Nawrotek podejmuje istotny społecznie i ekonomicznie problem dyskryminacji kobiet na rynku pracy. Zamierzeniem autorki było zaprezentowanie różnych rodzajów i form dyskryminacji, z jakimi spotykają się kobiety na europejskim (w tym i polskim) rynku pracy, a następnie – co bardzo ważne – zdiagnozowanie możliwości przezwyciężania zjawiska dyskryminowania pracowników ze względu na płeć.

Kolejnym ważnym zagadnieniem podejmowanym w opracowaniu ósmym zbioru jest kwestia sytuacji cudzoziemców na polskim rynku pracy, podjęta przez Arlettę Strużyńską. Problem ten nabiera obecnie coraz większego znaczenia i wynika z rosnącego zainteresowania zatrudnianiem się w polskim obszarze gospodarczym, które wykazują zarówno mieszkańcy UE, jak i pracownicy innych państw o niższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. Autorka wskazuje na potencjalne korzyści i zagrożenia wiążące się z napływem do kraju siły roboczej.

Zagadnieniom zatrudniania i wynagradzania wąskiej grupy zawodowej menedżerów w Polsce poświęcono opracowanie dziewiąte. Jego autorzy – Waław Jarmołowicz i Marcin Kościński – prezentując uogólniony obraz współczesnego polskiego menedżera oraz jego miejsce w społeczeństwie i gospodarce, podjęli jednocześnie ważny i kontrowersyjny problem oceny przyczyn powstawania rozpiętości dochodowych. Opracowaniem kończącym pierwszą część recenzowanego zeszytu naukowego, a zarazem łączącym ją z częścią drugą, jest artykuł Piotra Dawidziaka poświęcony ocenie stopnia przygotowania szkolnictwa wyższego w Polsce do integracji z obszarem edukacyjnym Unii Europejskiej.

Druga część zeszytu – składająca się z ośmiu opracowań – jest prezentacją działania przedsiębiorstw i innych instytucji w nowym otoczeniu rynkowym. W artykule jedenastym Barbara Ptaszyńska dokonuje wartościowej – a zarazem syntetycznej – oceny procesu prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w Polsce. Jedną z fundamentalnych cech gospodarki rynkowej – oprócz rynkowej alokacji zasobów – jest własność prywatna. Autorka prezentuje przy tym „entuzjastyczną” ocenę procesu jej kształtowania w efekcie przekształceń własnościowych. Maja Piekut – w opracowaniu dwunastym – ukazuje natomiast problematykę partycypacji pracowniczej w przedsiębiorstwie. Szeroko dyskutowane treści demokracji gospodarczej, mają bowiem doniosłe znaczenie nie tylko w Polsce, lecz także we wszystkich krajach europejskich. Opracowanie trzynaste – Katarzyny Cieślińskiej i Waława Jarmołowicza – jest natomiast niewątpliwie ważną i ciekawą analizą znaczenia (często ambivalentnie ocenianych) bezpośrednich inwestycji zagranicznych, i to zarówno w przekroju ogólnokrajowym, jak i regionalnym, dla aktywizacji działalności gospodarczej. W opracowaniu czternastym, Wanda Nowara i Katarzyna Szarzec, rozpatrując uwarunkowania procesów upadłości przedsiębiorstw w państwach Unii Europejskiej i w Polsce, dokonują celnej diagnozy zjawiska niepowodzenia w działalności gospodarczej. W opracowaniu wskazano m.in. na odmienne kształtowanie się skali i dynamiki procesów upadłości przedsiębiorstw jako zjawiska,

które nie wchodzi w skład *acquis communautaire*. W kolejnym – piętnastym – artykule, Marek Jagielski przedstawia istotne uwagi na temat jednego z obszarów zmian strukturalnych w okresie akcesji do Unii Europejskiej. W oparciu o autorskie opracowanie danych wtórnych dotyczących sektora usług autor dowodzi konieczności specyficznego potraktowania tego obszaru aktywności gospodarczej w procesie integracji. Opracowanie szesnaste, autorstwa Adama Baszyńskiego, w sposób bardzo trafny i interesujący przedstawia proces liberalizacji rynku usług bankowych w Polsce. Autor dokonał przy tym oceny procesu przekształcenia zmonopolizowanego przez państwo sektora bankowego w konkurencyjny dwuszczeblowy system bankowy, świadczący szeroki zakres usług bankowych. Analiza obejmuje długi okres od 1982 r. do początku 2004 r. Anna Stawna w siedemnastym artykule podejmuje się dokonania syntetycznej i interesującej poznawczo próby oceny polityki regionalnej Unii Europejskiej i jej wpływu na rodzimą gospodarkę. W świetle akcesji Polski problem dysproporcji rozwoju społeczno-gospodarczego nabiera szczególnego znaczenia dla wewnętrznej sytuacji kraju. Wyjątkowe miejsce w pracy zbiorowej zajmuje opracowanie osiemnaste Aleksandry Gajdzińskiej, poświęcone determinantom polityki ekologicznej Polski. Autorka podjęła się tu udanej w sumie próby oceny dostosowań mikro- i makroekonomicznych zmierzających do spełnienia wymagań *acquis communautaire* w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego oraz wykorzystania zasobów.

Jak wynika z przedstawionych treści, w recenzowanej publikacji podjęte zostały ważne, zarówno teoretyczne, jak i praktyczne, aspekty funkcjonowania polskiej gospodarki, ze szczególnym naciskiem – w części pierwszej – na funkcjonowanie rynku pracy. Takie podejście pozwala w pełni docenić wagę największego problemu, przed jakim stanęła gospodarka Polski w dobie integracji z Unią Europejską, tj. niepełnego wykorzystania zasobu pracy. Jednak nie mniej ważne są także kwestie dotyczące rozwoju instytucjonalnego polskiej gospodarki, którym poświęcono część drugą opracowania. Jak każde opracowanie zbiorowe, podejmujące szeroką problematykę w sposób wybiórczy i selektywny, recenzowane nie jest także – i co oczywiste – pozbawione określonych wad, czy też ograniczeń. Jest bowiem zawsze sprawą dyskusyjną, jakie inne jeszcze problemy mogły być podjęte i jakie mogłyby być ich znaczenie.

Rekomendując jednak Czytelnikowi prezentowaną pracę, pragnę z naciskiem podkreślić, że należy ona do szczególnie ciekawych i wysoce wartościowych publikacji z zakresu analizy stanu gospodarki polskiej, jakie ukazały się – w okresie integracji z Unią Europejską – na polskim rynku wydawniczym. Świadczą o tym jej liczne i wybitne walory naukowe, w tym metodologiczne i aplikacyjne, oraz wysoka kultura języka polskiego. Znacząca jest też niezwykła staranność redakcji dokonanej przez Wacława Jarmołowicza, co przy tak licznym – bo dwudziestoosobowym – zespole autorskim było zadaniem niezwykle trudnym. O dojrzałości prezentowanych treści zadecydowało także poddanie ich – przed opublikowaniem – dyskusji na forum akademickim podczas zorganizowanej przez zespół autorski konferencji naukowej, która odbyła się niemal w przededniu akcesji Polski do struktur Unii Europejskiej, tj. 29 kwietnia 2004 r.

Jerzy Babiak

Joanna Niżnik, *W poszukiwaniu racjonalnego systemu finansowania ochrony zdrowia w Polsce*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Kraków 2004, ss. 219.

Recenzowana praca podejmuje ważną, ale i drażliwą społecznie w Polsce problematykę finansowania opieki zdrowotnej. Pracę można uznać za głos w dyskusji w debacie na temat reformowania systemu ochrony zdrowia w Polsce. Jest to także pierwsza praca w Polsce, w której podjęto próbę pomiaru i oceny racjonalności systemu finansowania opieki zdrowotnej.

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia. W rozprawie zamieszczono 36 tablic, 19 wykresów i 10 rysunków. Bibliografia obejmuje prawie 200 pozycji książek i artykułów (w tym wiele w języku angielskim) oraz 24 pozycje aktów prawnych. Celem recenzowanej pracy – sformułowanym przez Autorkę we wstępie – jest „[...] analiza i ocena rozwiązań wprowadzonych w krajach Unii Europejskiej, USA i Izraela, które mogą stanowić wskazówki dla kształtowania polskiego systemu ochrony zdrowia” (s.10).